

Turvallisuusviestintäsuunnitelma 2016

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Riskienhallinta

Hyväksytty 31.08.2015 otettavaksi käyttöön

Jukka Koponen
Pelastusjohtaja

Erkki Asikainen
Pelastuspäällikkö

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO.....	2
2	KÄSITTEET	2
3	OPPIMISTAVOITTEET	3
3.1	IKÄRYHMÄT	4
3.2	ERITYISRYHMÄT	9
3.3	MASSAVALISTUSTILAISUUDET	10
3.4	TURVALLISUUSVIESTINTÄ JOUKKOViestimissä	11
3.5	TURVALLISUUSVIESTINTÄ MUUN TOIMINNAN YHTEYDESSÄ	11
3.6	YHTEYDENOTTOIHIN VASTAAMINEN	12
4	YHTEISTYÖ MUIDEN TOIMIJOIDEN KANSSA.....	12
4.1	PELASTUSOPISTO	12
4.2	SPEK/ POHJOIS-SAVON PELASTUSALAN LIITTO RY.....	12
4.3	POLIISI	13
4.4	MUUT	13
5	TURVALLISUUSVIESTINNÄN MAKSULLISET PALVELUT.....	13
5.1	TARJOTTAVAT PALVELUT	14
5.2	MARKKINOINTI	14
5.3	KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT	14
5.4	TALOUDELLISET TAVOITTEET	14
6	TURVALLISUUSVIESTINNÄN JÄRJESTELYT	15
6.1	SUUNNITTELU JA JOHTAMINEN	15
6.2	HENKILÖSTÖ.....	15
7	POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOKSEN VISIO JA ARVOT:.....	16

1 JOHDANTO

Valistus on tärkein ja kustannustehokkain keino vaikuttaa alueen kokonaisturvallisuustasoon. Siksi valistustoimintaan tulee panostaa, kuten Pohjois-Savon pelastuslaitoksessa on hyvin tuloksin tehtykin. Turvallisuusviestintä perustuu pelastuslakiin (379/2011). Sisäasiainministeriö ohjaa valistusta Pelastustoimen valistus- ja neuvontatyön strategian sekä Pelastustoimen toiminta- ja taloussuunnitelman avulla. Turvallisuusviestinnässä huomioidaan pelastuslaitoksen arvot: luotettavuus, ammattitaitoisuus ja inhimillisuus.

Turvallisuusviestintäsuunnitelma selvittää Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valistustoiminnan toteuttamismallin. Turvallisuusviestintäsuunnitelma perustuu Pohjois-Savon pelastuslaitoksen voimassa olevaan palvelutasopäätökseen, noudattaen siinä esitettyjä periaatteita. Tässä suunnitelmassa selkeytetään erityisesti valistustyön nykyresurssien kohdentamista lakisääteisten valistustehtävien hoitamiseen ja annetaan ehdotus uusien resurssien kohdentamisesta pelastuslaitoksen tarjoamaan maksulliseen turvallisuuskoulutukseen.

Pohjois-Savon pelastuslaitos antaa turvallisuusviestintään liittyvää valistusta, neuvontaa ja koulutusta paloasemittain 15 %:lle Pohjois-Savon maakunnan väestöstä. Tämän lisäksi pelastuslaitos antaa maksullista turvallisuuskoulutusta sitä haluaville kuntien ja -yhtymien henkilöstölle sekä yrityksille ja yhteisöille.

Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa esitetään kunkin kohderyhmän valistustilaisuuden minimitavoitteet ja taulukkomuodossa kunkin kohderyhmän määrälliset tavoitteet liite 1. ja turvallisuusviestinnän vuosikello liite 2., sisällöt ja kohderyhmien määrälliset tavoitteet ovat osaltaan vuosittain muuttuvia.

2 KÄSITTEET

Onnettomuuksien ehkäisy on toimintaa, jolla pyritään estämään onnettomuuksien tapahtuminen ja minimoimaan vahingot etukäteen. Pelastuslakia 379/2011 sovelletaan tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyyn.

Omatoiminen varautuminen on hätätilanteisiin varautumista, jota tekevät yksityiset ihmiset ja yhteisöt. Pelastuslain 379/2011 14 § mukaan rakennuksen omistajan ja haltijan, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittajan, viraston, laitoksen ja muun yhteisön on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan varauduttava onnettomuuksiin ja koulutettava henkilökuntaansa esiintyvien riskien mukaisesti. Yrityksille annetaan asiantuntija-apua sammutus- pelastus ja ensiapuvälineiden määrän ja laadun suhteen.

Valistustoiminnalla tarkoitetaan pelastuslain 379/2011 27 § mukaista pelastustoimen alaan kuuluvaa lakisääteistä valistustoimintaa. Yritysten ja laitosten henkilökunnan kouluttaminen on osa omatoimista varautumista eikä kuulu pelastuslaitosten lakisääteisiin tehtäviin.

Turvallisuuskoulutus on kaikkea sitä koulutusta, jota annetaan turvallisuustietojen, turvallisuustaitojen ja turvallisuusasenteiden parantamiseksi. Tässä suunnitelmassa turvallisuuskoulutuksella tarkoitetaan niitä pelastuslaitoksen tuottamia koulutuspalveluita, joita ei ole lainsäädännöllä määrätty pelastuslaitoksen tehtäväksi.

Turvallisuuskoulutusyksikkö antaa kuntien ja -kuntayhtymien henkilöstölle, yrityksille ja järjestöille maksullista turvallisuuskoulutusta koko Pohjois-Savon alueelle. Koulutusyksikössä on

koulutuspäällikkö ja viisi turvallisuuskouluttajaa sekä koulutusautot ja -kalusto. Turvallisuuskoulutusosasto laatii ja ylläpitää koulutuspaketit ja niihin liittyvät harjoitus- ja turvallisuussuunnitelmat. Osasto pitää koulutuksia ns. virka-aikana ma - pe klo 8 – 16 välisenä aikana. Koulutusosaston henkilöstö ei poistu kesken koulutustilaisuuden hälytystehtäviin.

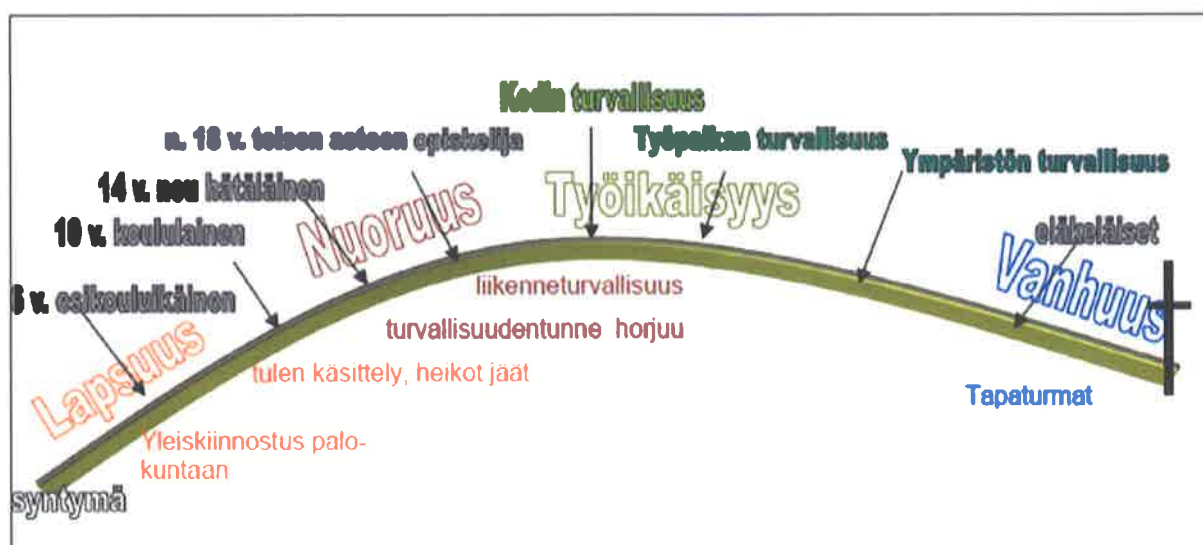
Varausasteella tarkoitetaan sitä mahdollisuutta, jolla valistustoimintaa tekevä henkilöstö kokonaisuudessaan voi poistua toiseen, kiireellisempään tehtävään. On huomattava, että osa henkilöstöstä voi poistua suorittamaan toista tehtävää varausasteen osoittamaa tasoa helpomminkin.

D-varausasteisesta tehtävästä voidaan poistua ilman, että valistustilaisuuteen osallistuville koituu turvallisuuspuutteita tai muuten merkittävää haittaa. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi koululuokan valistaminen koulun tiloissa ja opettajan läsnä ollessa. D-varausasteisessa tehtävässä oleva pelastushenkilöstö voidaan hälyttää A- ja B-luokiteltuihin tehtäviin.

B-varausasteisesta tehtävästä ei voi poistua ilman, että valistustilaisuuteen osallistuville koituu turvallisuuspuutteita tai muuten merkittävää haittaa. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi alkusammutusharjoitus tai valistaminen pelastuslaitoksen tiloissa. B-varausasteisessa tehtävässä olevaa pelastushenkilöstöä ei voi hälyttää muihin tehtäviin.

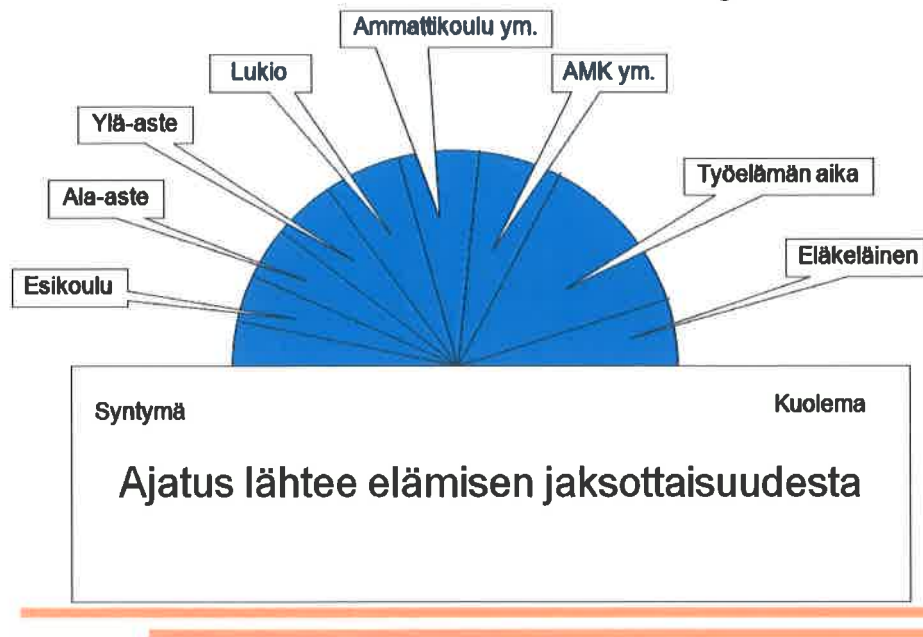
3 OPPIMISTAVOITTEET

Turvallisuuskoulutuksen ydinajatuksena on koulutuksen elinikäinen mukanaolo Pohjois-Savon maakunnan asukkaiden ja siellä liikkuvien kansalaisten normaalissa arkielämässä. Seuraavat kuvat selventävät turvallisuuskoulutuksen ideologiaa ja sen jatkuvuutta esikoulusta työelämän kautta eläköitymiseen ja turvalliseen nautittavaan eläkepäivien viettoon.

Kuva 1: Pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutuksen kohderyhmät kuvattuna "elinkaari-malliksi"

Turvallisuuskoulutuksen ajatus

Kuva 2.

Pelastuslain 379/2011 42 § mukaan ”Pelastusviranomaisen tehtävänä olevan valistuksen ja neuvonnan tavoitteena on, että ihmiset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia onnettomuustilanteissa sekä tietävät, miten varautua poikkeusoloihin.

Pelastuslaitoksen valistustyön laadullisena tavoitteena on ”Laadukkaat palvelut”

- tuottaa korkeatasoiset palvelutasopäätöksen huomioivat palvelut
- kehittää yhteistyötä kohderyhmien kanssa
- kehittää henkilöstön ammattitaitoa kaikilla organisaation tasoilla
- sitouttaa ja motivoida henkilöstö osallistumaan turvallisuusviestintätöihin
- parantaa yhteistyötä viranomaisten ja eri yhteistyötahojen kanssa
- laadukas ajantasainen ja yhdenmukainen koulutusmateriaali
- ylläpitää ja kehittää turvallisuuskoulutusosastoa

Tavoitteiden toteutumista seurataan keräämällä palautetta jokaisesta turvallisuusviestintätehtävästä (yli 3 tunnin koulutukset), josta se on mahdollista.

3.1 Ikäryhmät

3.1.1 Esikouluikäiset

Varausaste D

1. Turvallisuusopetus

- tapahtuu esikoulun tiloissa
- koostuu orientoivasta materiaalista, opetusosuudesta ja jaettavasta materiaalista

2. Lapset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat
  - kotona (tulipalot, tapaturmat, myrkytykset, kaatumiset, turvalliset lelut)
  - päiväkodissa
  - omassa pihassa
  - lapset tietävät mitä heidän tulee tehdä vaaratilanteissa ja niiden ehkäisyssä
3. Lapset osaavat ehkäistä onnettomuuksia
  - Lapset tietävät
    - että ihmisten oma toiminta ja vialliset kodinkoneet aiheuttavat tulipaloja
    - mitkä kodin tavarat saattavat aiheuttaa tulipaloja (tulitikut, kynttilät, tuikut, lyhdyt, ulkotulet, tupakka, tulisijat)
    - että tulen/tulitikkujen kanssa ei saa leikkiä
    - että tuli (ja savu) on vaarallinen, se tuhoaa ja leviää helposti
    - palovaroittimen toiminnan tarkoituksen ja testauksen
    - poistumisreitit kotona, päiväkodissa
    - kodin ja päiväkodin paloturvallisuusvälineitä (palovaroittimet, käsisammutin, sammutuspeite, sprinkleri)
  - Lapset tunnistavat varoituskilpiä (vihreä poistumisopastekilpi, avotulen teko kielletty, pelastustie)
  - Lapset toimivat kotona turvallisesti
    - lapset havainnoivat ja välttävät vaaratilanteita
    - lapset tietävät, miten tyypillisimmät lasten onnettomuudet sattuvat ja miten niitä voi ehkäistä
    - lapset ymmärtävät turvavälineiden (heijastimet, kypärät) käytön merkityksen
    - lapset harjoittelevat turvallisia toimintatapoja, esim. kynttilän sytytys
4. Lapset osaavat toimia vaara- ja onnettomuustilanteissa
  - varoittaa muita tulipalotilanteessa
  - soittaa 112:een
  - toimia oikein tulipalotilanteessa (nopeasti ulos, ryömimällä jos on paljon savua, ovet perässä kiinni, ei saa mennä piiloon, savuun ei saa mennä)
5. Lapset tietävät
  - että pelastuslaitos sammuttaa tulipalon ja auttaa loukkaantuneita ja sairaita ihmisiä
  - miten saavat sammumaan yllään olevat, tuleen syttyneet vaatteet
  - että palovammaa jäähdytetään kylmällä, juoksevalla vedellä

3.1.2 Kolmasluokkalaiset

Varausaste D

1. Turvallisuusopetus on
  - leikinomaista, lapsen kehitystasosta lähtevää toimintaa
  - lapsen elinympäristöön liittyviä tapahtumia, omia kokemuksia
  - hyödyntävää
  - tapahtuu koulun tiloissa
  - koostuu orientoivasta materiaalista, opetusosuudesta ja jaettavasta materiaalista
  - oppilaat saavat Apua Apua -oppaan

2. Lapset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat
  - kotona (tulipalot, tapaturmat, myrkytykset, kaatumiset, turvalliset lelut)
  - koulussa
  - omassa pihassa
  - lapset tietävät mitä heidän tulee tehdä vaaratilanteissa ja niiden ehkäisyssä
3. Lapset osaavat ehkäistä onnettomuuksia.
  - Lapset tietävät
    - että ihmisten oma toiminta ja vialliset kodinkoneet aiheuttavat tulipaloja
    - mitkä kodin tavarat saattavat aiheuttaa tulipaloja (tulitikut, kynttilät, tuikut, lyhdyt, ulkotulet, tupakka, tulisijat)
    - että tulen/tulitikkujen kanssa ei saa leikkiä
    - että tuli (ja savu) on vaarallinen, se tuhoaa ja leviää helposti
    - palovaroittimen toiminnan tarkoituksen ja testauksen
    - poistumisreitit kotona, koulussa
    - kodin ja koulun paloturvallisuusvälineitä (palovaroittimet, käsisammutin, sammutuspeite, sprinkleri)
  - Lapset tunnistavat varoituskilpiä (vihreä poistumiskilpi, avotulen teko kielletty, pelastustie)
  - Lapset toimivat kotona ja liikenteessä turvallisesti
    - lapset havainnoivat ja välttävät vaaratilanteita
    - lapset tietävät, miten tyypillisimmät lasten onnettomuudet sattuvat ja miten niitä voi ehkäistä
    - lapset ymmärtävät turvavälineiden (heijastimet, kypärät) käytön merkityksen
    - lapset harjoittelevat turvallisia toimintatapoja, esim. kynttilän sytytys
    - lapsille on havainnollistettu liikennekäyttäytymisen merkitystä.
4. Lapset osaavat toimia vaara- ja onnettomuustilanteissa
  - varoittaa muita tulipalotilanteessa
  - soittaa 112:een
  - toimia oikein tulipalotilanteessa (nopeasti ulos, ryömimällä jos on paljon savua, ovet perässä kiinni, ei saa mennä piiloon, savuun ei saa mennä)
5. Lapset tietävät
  - että pelastuslaitos sammuttaa tulipalon ja auttaa loukkaantuneita ja sairaita ihmisiä
  - miten saavat sammumaan yllään olevat, tuleen syttyneet vaatteet
  - että palovammaa jäähdytetään kylmällä, juoksevalla vedellä

3.1.3 Palokuntanuoriso-osastolaiset

Varausaste D, harjoitusten osalta B

1. Turvallisuusopetus
  - Tapahtuu paloasemilla
  - Opetetaan eri ikäryhmille heidän tasonsa mukaisia turvallisuusasioita
2. Palokuntanuoret huomaavat ja osaavat toimia arjen vaaratilanteissa ja osaavat estää onnettomuuksia
  - vaaratilanteiden tunnistamista lähiympäristössä, koulussa, kotona ja harrastuksissa
  - keinoja ja toimintatapoja, joilla voi estää onnettomuuksia
    - tulipalojen tavallisimmat syttymissyyt ja miten paloja voidaan estää.
    - asuntopalon nopea kehittyminen ja savun vaarallisuus

- tahallaan sytytetyn tulen vaarat ja tuhopolton seuraukset sytyttäjälle.
  - miten voi estää tavallisimpia koti- ja liikuntatapaturmia.
3. Palokuntanuoret osaavat toimia onnettomuustilanteissa
- kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
  - ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
  - hätäilmoituksen tekeminen numeroon 112
  - yksinkertaisia hätäensiaputoimenpiteitä ja elvytyksen suorittaminen.
  - tulipalon alun sammuttaminen, rasvapalon ja ihmisen sammutus sammutuspeitolla
  - tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen turvallista reittiä kokoontumispaikalle
  - yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet
- Palokuntanuoret tietävät miten varautua yhteiskunnan häiriötilanteisiin
    - kotivara ja varautuminen tavallisimpien häiriötilanteiden varalta (katkokset sähkön, veden tai lämmönsaannissa, myrskytuhot, tulvat)
    - mitä ovat poikkeusolot, mitä on väestönsuojelu ja mikä on väestönsuoja.

Palokuntanuoret osallistuvat erillisen koulutusohjelman mukaisiin koulutuksiin ja harjoituksiin. Palokuntanuorille on tarjolla kesäaikaan palokuntanuorten leiritoimintaa jolla suoritetaan palokuntanuorten koulutusohjelman mukaisia tasokursseja. Alle 16 vuotiaat palokuntanuoret eivät voi osallistua ns. vaarallisiin harjoituksiin kuten nestekaasurampilla tehtävään alkusammutusharjoitukseen tai vastaaviin harjoituksiin. Palokuntanuorten toivotaan osallistuvan 16-vuotta täytettyään paikkakuntansa pelastustoimintaan. Nuorille annetaan palokuntanuoris- osastoissa valmiuksia toimia erilaisissa onnettomuus- ja hätätilanteissa johdon- ja tilanteen mukaisesti.

3.1.4 Kahdeksasluokkalaiset

Varausaste D, harjoitusten osalta B

4. Turvallisuusopetus
- Tapahtuu koulun tiloissa
5. Nuoret huomaavat arjen vaaratilanteita ja osaavat estää onnettomuuksia
- vaaratilanteiden tunnistamista lähiympäristössä, koulussa, kotona ja harrastuksissa
  - keinoja ja toimintatapoja, joilla voi estää onnettomuuksia
    - tulipalojen tavallisimmat syttymissyyn ja miten paloja voidaan estää.
    - asuntopalon nopea kehittyminen ja savun vaarallisuus
    - tahallaan sytytetyn tulen vaarat ja tuhopolton seuraukset sytyttäjälle.
    - miten voi estää tavallisimpia koti- ja liikuntatapaturmia.
6. Nuoret osaavat toimia onnettomuustilanteissa
- kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
  - ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
  - hätäilmoitus numeroon 112
  - yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.
  - tulipalon alun sammuttaminen
  - tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
  - yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet
- Nuoret tietävät miten varautua yhteiskunnan häiriötilanteisiin

- kotivara ja varautuminen tavallisimpien häiriötilanteiden varalta (katkokset sähkön, veden tai lämmönsaannissa, myrskytuhot, tulvat)
- mitä ovat poikkeusolot, mitä on väestönsuojelu ja mikä on väestönsuoja.

Tavoitteet ovat samat kuin NouHätä- kampanjassa, joten kampanjaan osallistuminen täyttää tavoitteet. Aktivoidaan kouluja osallistumaan Nou-Hätä valistukseen.

3.1.5 Toisen asteen opiskelijat

Kohderyhmänä ovat lukion toisen vuoden opiskelijat ja opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen peruskoulutuksen toisen vuoden opiskelijat.

Varausaste D, harjoitusten osalta B

7. Turvallisuusopetus
  - Tapahtuu koulun tiloissa
8. Nuoret huomaavat arjen vaaratilanteita ja osaavat estää onnettomuuksia
  - vaaratilanteiden tunnistamista lähiympäristössä, koulussa, kotona ja harrastuksissa
  - keinoja ja toimintatapoja, joilla voi estää onnettomuuksia
    - tulipalojen tavallisimmat syttymissyyt ja miten paloja voidaan estää.
    - asuntopalon nopea kehittyminen ja savun vaarallisuus
    - tahallaan sytytetyn tulen vaarat ja tuhopolton seuraukset sytyttäjälle.
    - miten voi estää tavallisimpia koti- ja liikuntatapaturmia.
9. Nuoret osaavat toimia onnettomuustilanteissa
  - kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
  - ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
  - hätäilmoitus numeroon 112
  - yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.
  - tulipalon alun sammuttaminen
  - tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
  - yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet
- Nuoret tietävät miten varautua yhteiskunnan häiriötilanteisiin
  - kotivara ja varautuminen tavallisimpien häiriötilanteiden varalta (katkokset sähkön, veden tai lämmönsaannissa, myrskytuhot, tulvat)
  - mitä ovat poikkeusolot, mitä on väestönsuojelu ja mikä on väestönsuoja.

3.1.6 Työelämä

Poistumisharjoitusten järjestäminen on aina työyhteisön itsensä järjestämää toimintaa. Pelastuslaitoksen rooli on toimia konsulttina, asiantuntijana ja yhteisön tukijana esimerkiksi vuokraamalla savukonetta poistumisharjoitusten järjestäjille. Poistumisharjoituksissa hyödynnetään Helsingin Pelastuskoulun ja Suomen Palopäällystöliitto ry:n julkaisemaa Poistumisharjoitusopasta.

Turvallisuuskoulutusosasto tarjoaa alueen kunnille ja –kuntayhtymille, yrityksille ja yhteisöille laadukasta turvallisuuskoulutusta. Koulutusyksikkö ylläpitää ja laatii yhdenmukaiset koulutuspaketit ja niihin liittyvät harjoitussuunnitelmat, pääpainopisteenä koulutuksissa on käytännön asioiden oppiminen ja harjoittelu. Turvallisuuskoulutusosasto osallistuu eri laitosten poistumis- ja pelastusharjoituksiin sekä tarjoaa myös erikseen räätälöityjä koulutuksia.

Koulutusosaston laatimat ja ylläpitämät alkusammutus- ja kodinpaloturvallisuuskoulutusmateriaalit on pelastuslaitoksen kaikkien kouluttajien käytössä.

3.2 Erityisryhmät

3.2.1 Aluepelastuslautakunnan jäsenet

Varausaste D

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet

1. Tunnistavat yleisimmät vaaratilanteet
  - o kotona
  - o liikenteessä
2. Osaavat toimia onnettomuustilanteissa
  - o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
  - o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
  - o hätäilmoitus numeroon 112
  - o yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.
  - o tulipalon alun sammuttaminen
  - o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
  - o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet
3. Ymmärtävät yhteiskunnan häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisen peruspiirteet
4. Tuntevat pelastuslaitoksen toiminnan pääpiirteet

3.2.2 Kuntien poliittinen johto

Varausaste D

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet

1. Tunnistavat yleisimmät vaaratilanteet
  - o kotona
  - o liikenteessä
2. Osaavat toimia onnettomuustilanteissa
  - o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
  - o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
  - o hätäilmoitus numeroon 112
  - o yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.
  - o tulipalon alun sammuttaminen
  - o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
  - o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet
3. Ymmärtävät yhteiskunnan häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisen peruspiirteet

4. Tuntevat pelastuslaitoksen toiminnan pääpiirteet

3.2.3 Pelastussuunnitelmavelvollisten johtohenkilöt

Varausaste B

Tilaisuudessa käsiteltävät asiat

1. Onnettomuuksien ja vahinkojen ennaltaehkäiseminen
2. Paloturvallisuutta koskevien määräysten noudattaminen ja valvonta
3. Toiminta kiinteistössä erilaisissa onnettomuustilanteissa
4. Suojelutoimet häiriö- ja poikkeusolojen varalta
5. Pelastussuunnitelman laadinta ja päivitys
6. Asukkaille tai työntekijöille tiedottaminen

3.2.4 Varautumismuodostelmien johto- ja erityishenkilöt

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet pystyvät toimimaan omassa tehtävässään niissä tilanteissa, joissa varautumismuodostelmia perustetaan.

3.3 Massavalistustilaisuudet

3.3.1 Erityisteeman mukainen tilaisuus

Varausaste D

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet

1. Tunnistavat erityisteeman mukaisia vaaroja
2. Kykenevät ehkäisemään erityisteeman mukaisia onnettomuuksia
3. Osaavat toimia erityisteeman mukaisessa tilanteessa

3.3.2 Avoimet ovet paloasemilla

Varausaste B

Tavoitteena on, että paloasemalla avoimien ovien tilaisuudessa käyneet henkilöt ovat

1. Tutustuneet paloaseman ajoneuvoihin ja tiloihin
2. Tutustuneet pelastuslaitoksen toimintaan
3. Kuulleet palomiesten ja sammutusmiesten työstä
4. Sisäistäneet nopean toiminnan merkityksen onnettomuustilanteissa
5. Saaneet mahdollisuuden kokeilla sammutuspeitteen käyttöä
6. Nähtäneet miten alkusammuttimella sammuttaminen suoritetaan
7. Saaneet valistusmateriaalia

3.3.3 Yleisötilaisuudessa tapahtuva turvallisuusviestintä

Tavoitteena on, että yleisötilaisuudessa palokunnan osastolla käyneet henkilöt ovat

1. Tutustuneet paloautoon
2. Kuulleet palomiesten ja sammutusmiesten työstä

3. Saaneet mahdollisuuden kokeilla sammutuspeitteen käyttöä
4. Nähtävät miten alkusammuttimella sammuttaminen suoritetaan
5. Saaneet valistusmateriaalia

3.4 Turvallisuusviestintä joukkoviestimissä

3.4.1 Internet

Pelastuslaitoksen internetsivuilla on vähintään seuraava materiaali

1. Pelastuslaitoksen esittely ja yhteystiedot
2. Toimintaohjeita onnettomuuksien ja tulipalojen ehkäisyyn
3. Toimintaohjeita erilaisiin onnettomuustilanteeseen
4. Pelastuslaitoksen tarjoamat kurssit yms. koulutustilaisuudet
5. Opastusta pelastussuunnitelman tekemiseen
6. Artikkelit vuositeeman aiheesta
7. Linkkejä muihin valistussivustoihin

Pelastuslaitos ylläpitää ja päivittää Facebook-sivuja. Tähän pyritään saamaan nopeasti ajankohtaista tietoa joka voi koskea onnettomuuksia, säätilannetta tai muuta pelastuslaitoksen tapahtumaa.

Pelastuslaitoksella on myös lapsille ja nuorille turvallisuustietoutta kehittä netti peli eli Arjen Sankarit joka on vapaasti pelattavissa pelastuslaitoksen internet sivulta löytyvän linkin kautta.

Kouluikäisille on kehitysvaiheessa internetissä pelattava Reaktiot-pelialusta, pelissä testataan henkilön tietoja hätä- ja onnettomuustilanteissa. Peli antaa pisteet suorituksesta ja esim. koulut voivat vertailla oppilaidensa osaamistasoa peliympäristössä.

3.4.2 Lehdistö, TV ja radio

Joukkoviestimille annetaan vuosittain kuusi lehdistötiedotetta ajankohtaisista aiheista vuosikellon mukaisesti ja kaksi lehdistötiedotetta vuositeeman mukaisesta aiheesta. Lehdistötiedotteet on muotoiltu siten, että ne voidaan julkaista sellaisenaan, niiden mukana toimitetaan julkaisuvapaa kuva aiheesta ja lisäksi tarjotaan mahdollisuutta tehdä TV- ja radiohaastattelu.

3.5 Turvallisuusviestintä muun toiminnan yhteydessä

3.5.1 Henkilökohtainen kontakti

Palotarkastuksen yhteydessä palotarkastajat suorittavat turvallisuusviestintää niin, että siihen käytetään yhteensä vähintään 15 minuuttia / kohde. Asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjen palotarkastuksen yhteydessä kohteessa olevien henkilöiden kanssa keskustellaan ainakin.

1. Yleisimmät vaaratilanteet koti- ja vapaa-ajan kiinteistöissä
2. Toiminta onnettomuustilanteessa ja ne tilanteet, joissa hätänumeroon soimitaan
3. Kohteen erityispiirteiden huomioiminen
4. Kohteeseen jätetään valistusmateriaalia
5. Pelastuslaitoksen järjestämistä turvallisuuskoulutuksista
6. Mahdollisuus esittää kysymyksiä

Tiedustelut puhelimitse ja niissä annetut neuvot ja ohjeet ovat turvallisuusviestintää parhaimmillaan ja ne tulee huomioida myös ja kirjata ylös puhelimitse tapahtunut valistus.

Hälytystehtävien yhteydessä kohteessa oleville henkilöille annettavan turvallisuusviestinnän tavoite on, ettei samantyylinen hälytys toistu. Samalla voidaan mahdollisuuksien mukaan antaa myös neuvoja muuhun turvallisuuteen liittyen.

Nuohoojat antavat oman toimintansa yhteydessä neuvoja erityisesti oikeasta tulisijojen käytöstä.

3.5.2 Uutistiedottamisen yhteydessä tapahtuva turvallisuusviestintä

Uutistiedottamisen yhteydessä turvallisuusviestinnän tärkein tavoite on yhteiskunnan asenteiden muokkaus turvallisuuskulttuuria suosivammaksi. Onnettomuustiedottamisen yhteydessä tulee aina pyrkiä antamaan toimintaohjeita vastaavien onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi. Muun uutistiedottamisen yhteydessä pyritään antamaan totuudenmukaista kuvaa pelastuslaitoksesta ja sen mahdollisuuksista toimia onnettomuustilanteissa.

3.6 Yhteydenottoihin vastaaminen

Tavoitteena on, että ihmiset saavat pelastuslaitokselta tarvittaessa turvallisuustietoa omaa elämäänsä koskevista asioista helposti puhelimitse tai sähköpostilla. Tätä mahdollisuutta markkinoidaan internetsivuilla, puhelinluettelossa ja esitteissä.

Paloasemalla vierailu on mahdollista paloasemavastaavan luvalla. Paloasemavierailujen sisältö tulee sovitaa vierailijoiden ymmärrys- ja toimintakykyyn. Vierailuihin tulee varata normaalioloissa vähintään 30 minuuttia.

Kaikki vierailijat tutustuvat paloaseman ajoneuvoihin ja tiloihin, heille kerrotaan palomiesten ja sammutusmiesten työstä, kansalaisen auttamisvelvollisuudesta sekä nopean toiminnan merkityksestä onnettomuustilanteissa. Vierailijoille kohdennetaan oikeanlaista turvallisuustietoutta.

4 YHTEISTYÖ MUIDEN TOIMIJOIDEN KANSSA

4.1 Pelastusopisto

Pelastusopiston tehtävänä on järjestää mm. pelastuslain (379/2011) mukaista väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutusta, sekä valmiuslain (1552/2011) mukaista varautumista edistävää koulutusta. Varautumiskoulutukseen osallistuvat pääsääntöisesti kunnan johto- ja erityishenkilöstö sekä kaikki poikkeusolojen tehtäviin varatut henkilöt.

Vuosittain järjestetään läänien ja kuntien valmiusharjoituksia, jotka muodostavat rungon kunkin alueen koulutukselle.

4.2 SPEK/ Pohjois-Savon Pelastusalan Liitto ry

Pohjois-Savon Pelastusalan Liitto ry ja Pohjois-Savon pelastuslaitos tekevät yhteistyötä valistus- ja turvallisuuskoulutustyössä.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on mukana NouHätä – kampanjassa ja järjestää kampanjaan kuuluvan aluekilpailun yhdessä Pohjois-Savon pelastusalanliiton kanssa.

112-päivä ja Päiväpaloasemalla järjestetään Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön kanssa yhteistyössä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen paloasemilla. Mukana näissä tapahtumissa voi olla yhteistyökumppaneina myös Kuopion hätäkeskus ja Pohjois-Savon poliisi sekä muita alan toimijoita.

Pelastuslaitoksella on mahdollisuus lainata pelastusliitolta erilaista valistuskalustoa ja -materiaalia erillisen sopimuksen mukaisesti ja pelastusliitto voi käyttää pelastuslaitoksen kiinteistöjä erillisen sopimuksen mukaisesti.

4.3 Poliisi

Poliisin kanssa on tehty yhteistyötä lähinnä tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämisen yhteydessä. Yhteistyötä tiivistetään ja sitä laajennetaan liikenneturvallisuuden parantamisen ja tapaturmien ehkäisyn aloille. Oppilaitosten turvallisuussuunnittelun osalta poliisin kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

4.4 Muut

Yksi keskeinen yhteistyökumppani on media. Sekä pelastuslaitoksen että tiedotusvälineiden etuna on mm. nopea ja tehokas onnettomuustiedottaminen. Tiedotusvälineet ovat myös tottuneet käyttämään pelastuslaitoksen internetsivustoa ja Facebook sivuja ajankohtaisten uutisten lähteenä, jolloin pelastuslaitoksen esiin nostamat asiat ovat saaneet maakunnallisissa ja paikallisissa lehdissä suurta julkisuutta.

Yhteistyötä pyritään kehittämään edelleen myös muiden pelastusalan järjestöjen kanssa. (Liikenneturva, SPR, Maanpuolustuskoulutus ry.)

Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu vuosittain järjestettävään tapaturmapäivään.

Pelastuslaitos osallistuu myös erilaisiin messuihin jotka on kohdennettu asumiseen, rakentamiseen, veneilyyn ja vapaa-ajan viettoon.

Neulamäen paloasemalla on palomuseo jota ylläpidetään pelastuslaitoksen ja pelastustoimen eläkeläisten yhdistyksen kanssa. Palomuseossa on nähtävissä eri vuosilta pelastustoimen kalustoa ja välineistöä. Eläkeläiset pitävät kesäaikana museota avoinna keskiviikkoisin. Ryhmillä on mahdollisuus tutustua museoon päivystävän palomestarin kautta tehtävällä varauksella.

5 Turvallisuusviestinnän maksulliset palvelut

Pelastuslaitoksella on erityistä osaamista, erityiskalustoa ja mahdollisuus käyttää olemassa olevia työntekijäresursseja tehokkaasti lakisääteisen valistamisen lisäksi myös maksulliseen turvallisuuskoulutukseen. Tästä syntyy kiistatonta synergiaetua, joten turvallisuuskoulutusten järjestäminen parantaa pelastuslaitoksen toimintaedellytyksiä. Lakisääteisten toimintojen tekeminen ei saa vaarantua maksullisen turvallisuuskoulutuksen järjestämisen vuoksi, joten resurssointi tulee suunnitella erityisen huolellisesti. Maksullista koulutusta pelastuslaitos tarjoaa kaikilta paloasemilta, koulutuksia pitävät paloasemien vakinainen pelastushenkilöstö ns. työvuorosta tai vapaalta erillisellä kouluttajakorvauksella. Turvallisuuskoulutusosaston pitämä koulutus on pääosin aina maksullista lukuun ottamatta messuja yms. tilaisuuksia.

5.1 Tarjottavat palvelut

Pelastuslaitos järjestää seuraavia turvallisuuskoulutuspaketteja

1. Alkusammutuskoulutus (AS1 ja AS2)
2. Henkilöstön turvallisuusorientointi (turvallisuuskävely)
3. Tulityökorttikoulutus
4. Kattotöiden tulityökorttikoulutus
5. Turvakorttikoulutus majoitus-, hoito- ja huoltolaitoksille
6. Turvakorttikoulutus maataloille
7. Turvallisuusjohtajan peruskurssi
8. Turvallisuusjohtajan jatkokurssi
9. Väestönsuojan hoitajan kurssi
10. EA 1 ja EA 2 kursseja
11. Kriisi johtamisen kurssi
12. Virve-peruskurssi

Lisäksi voidaan räätälöidä asiakkaan toiveen mukaisia koulutuspaketteja. Näiden sisällön, toteutuksen ja hinnoittelun päättää koulutuspäällikkö tapauskohtaisesti.

5.2 Markkinointi

Pelastuslaitos on viranomaistaho, jolla on julkista valtaa. Viranomaiset eivät voi missään olosuhteissa käyttää julkista valtaa väärin omien tarkoituksien toteuttamiseksi. Siksi turvallisuuskoulutuksen markkinoinnissa tulee olla erityisen varovainen, ettei kenellekään jäisi sellaista kuvaa, että viranomaiset edellyttävät turvallisuuskoulutuksen ostamista erityisesti pelastuslaitokselta. Jokaisessa ulkoisessa maksullisessa koulutuksessa tulee korostaa, että lähtökohtana on asiakkaan halu hankkia koulutuspalvelut pelastuslaitokselta.

5.3 Käytännön järjestelyt

Tarjottavat palvelut on tuotteistettu selkeiksi kokonaisuuksiksi, joilla on yksiselitteinen ”tuoteseloste”, eli tavoitteet, toteutus ja hinnoittelu ovat yhtenäistetty. Palveluita tarjotaan myös pienillä paikkakunnilla. Turvallisuuskoulutuspalveluiden tilaus- ja laskutusjärjestelmä on oma toimiva kokonaisuus. Kaikessa toiminnan järjestelyissä pidetään huolta siitä, ettei byrokratia kuormittaisi kohtuuttomasti verrattuna toiminnasta saatavaan hyötyyn, joten olemassa olevia järjestelmiä pyritään käyttämään aina kun mahdollista.

Turvallisuuskoulutus on kiinteä osa pelastuslaitoksen päivittäistä toimintaa ja olemassa olevien henkilöstöresurssien käyttöä tulee tukea. Turvallisuuskoulutuksen suunnittelu- ja organisointitöiden tekemiseen työvuoron aikana kannustetaan.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tavoitteena on tarjota laadukasta turvallisuuskoulutusta, joihin kouluttajat ovat motivoituneita ja koulutettuja. Jokaisessa yli 3 tunnin koulutustilaisuudessa kerätään palautetta, jonka perusteella turvallisuuskoulutusta kehitetään.

5.4 Taloudelliset tavoitteet

Taloudelliseksi tavoitteeksi on otettava omakustannusperiaate. Hinnoittelu on tehty turvallisuuskoulutuspaketeittain. Hinnoittelussa on otettu huomioon suorien kustannusten lisäksi välilliset kustannukset, kuten laskutus- työajo- koulutus- ja markkinointikustannukset. Lisäksi yleinen markkinatilanne vaikuttaa hinnoitteluun.

6 TURVALLISUUSVIESTINNÄN JÄRJESTELYT

6.1 Suunnittelu ja johtaminen

Turvallisuusviestinnästä vastaa johtava palotarkastaja ja varahenkilönä on koulutuspäällikkö. Koulutuspäällikkö vastaa ja valvoo maksullisen turvallisuuskoulutuksen laatua ja toteutusta, turvallisuuskoulutusosaston kouluttajat avustavat tehtävän suorittamisessa.

Turvallisuusviestintätiimi vastaa valistuksen järjestämisestä, laadusta sekä palvelujen kehittämisestä, valvoo ja arvioi tavoitteiden toteutumista pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Paikallisesti turvallisuusviestinnän toteuttamisesta vastaavat asemavastaavat yhteistyössä turvallisuusviestintätiimin kanssa.

6.2 Henkilöstö

6.2.1 Turvallisuuskouluttajien koulutus

Pelastusalan ammattikoulutus antaa riittävät perusvalmiudet valistustilaisuuksien pitämiseen. Ammattihenkilöstön koulutustarve keskittyy pelastuslaitoskohtaisten tavoitteiden, toimintatapojen ja käytänteiden opettamiseen sekä valistustyöhön motivointiin. Jokaisen valistustyötä tekevän tulee osallistua vuosittain vähintään yhteen turvallisuusviestintä työtä tekevien koulutustilaisuuteen.

Sivutoimisen henkilöstön peruskoulutukseen ei sisälly turvallisuusviestintäkoulutusta, joten heidän kouluttajataitojensa opettamiseen tulee keskittyä. Turvallisuusviestintäkoulutukseen osallistumisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen, jotta koulutukseen saadaan houkuteltua riittävästi henkilöitä. Koulutustilaisuuksia tulee järjestää koko pelastuslaitoksen toimialueella.

Maksulliseen turvallisuuskoulutukseen tarvittavaan osaamiseen tähtäävää koulutusta tulee järjestää ja kouluttajakoulutuskursseille osallistumiseen kannustaa. Pätevien kouluttajien tulee voida toteuttaa koulutusta käytännössä, jotta osaaminen ja motivaatio pysyisivät hyvällä tasolla. Turvallisuuskoulutusosaston kouluttajat koulutetaan koulutusosaston kautta eri kurssipakettien kouluttajaksi jotta laatu voidaan taata.

6.2.2 Vakinaisen henkilöstön tehtävät

Päällystön vastuulla on valistuksen ja neuvonnan johtaminen ja suunnittelu. Konkreettisesti päällystö toteuttaa valistusta kaikilla tasoilla, teoriaoppitunneista ja alkusammutuskoulutuksesta messuesittelyihin. Alipäällystö ja miehistö kouluttavat ja valistavat päällystön tekemien suunnitelmien mukaisesti, henkilöstön tulee ylläpitää ja kehittää valistus- ja neuvontataitojaan. Vakainainen operatiivinen ja palotarkastuksia suorittava henkilöstö osallistuu mm. tulityökoulutuksiin sekä muihin tehtäviin sivuaviin pelastuslaitoksen itse järjestämiin koulutuksiin työvuoron sisäisenä koulutuksena.

Välittömässä operatiivisessa lähtövalmiudessa olevaa henkilöstöä voidaan käyttää

- suunnittelu-, valmistelu- ja huoltotehtäviin, jotka voidaan tarvittaessa keskeyttää
- D-luokiteltuihin valistustehtäviin, jotka voidaan tarvittaessa keskeyttää
- B-luokiteltuihin lakisääteisiin valistustehtäviin, jos riittävä operatiivinen toimintavalmius pystytään säilyttämään.

Välittömässä operatiivisessa lähtövalmiudessa olevaa henkilöstöä ei voida käyttää

- D-luokiteltuun maksulliseen turvallisuuskoulutukseen, jos se vaarantaa hälytysvalmiutta
- B-luokiteltuun maksulliseen turvallisuuskoulutukseen
- muihin toimintavalmiuteen vaikuttaviin tehtäviin.

6.2.3 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokuntien henkilöstön tehtävät

Sivutoiminen henkilöstö ja sopimuspalokunnat osallistuvat lakisääteiseen turvallisuusviestintään valmiuksiensa mukaisesti. Toiminnassa tulee noudattaa tässä suunnitelmassa kuvattuja toimintaperiaatteita.

Sivutoimisen henkilöstön tekemä turvallisuusviestintä on merkittävässä osassa niiden paloasemien alueella, missä ei ole riittävästi vakinaista henkilöstöä kaikkiin tehtäviin. Sivutoimisen henkilöstön osallistumista tehtäviin tuetaan riittävällä perehdytyksellä. Perehdytyksen jälkeen he osallistuvat kaikkeen valistus- ja turvallisuuskoulutukseen vakinaisen henkilöstön ohjauksessa. Turvallisuuskoulutuksen järjestämisen aikaisesta operatiivisesta valmiudesta pitää huolehtia.

Sopimuspalokunnat osallistuvat lakisääteisiin turvallisuusviestintään paikallisesti mahdollisuuksiensa mukaan. Pelastuslaitoksen tarjoaman maksullisen turvallisuuskoulutuksen järjestämiseen he eivät osallistu.

7 Pohjois-Savon pelastuslaitoksen Visio ja Arvot:

”Pohjois-Savossa on hyvä turvallisuuskulttuuri sekä laadukkaat pelastustoimen palvelut”

”Turvallinen Pohjois-Savo”

